

вационное развитие экономики России: ресурсное обеспечение» (22—24 апреля 2009 г.) / Под. ред. Р. П. Колосовой, М. Лубиовой. — М.: Издательство Московского университета, 2009. — 272 с.

3. Колот А. Асиметрії розвитку соціально-трудової сфери: зарубіжний досвід і вітчизняні реалії / А. Колот // Україна: аспекти праці. — 2011. — № 8. — С. 3—11.

4. Мазманова Б. Г. Оплата труда и трудовые отношения в России и за рубежом: Учебное пособие / Б. Г. Мазманова. — М.: Дело и Сервис, 2010. — 432 с.

5. Нигматулин Р. И., Нигматулин Б. И. Исходные теоремы модернизации экономики России // Неэкономические грани экономики: неопознанное взаимовлияние. Научные и публицистические заметки обществоведов. — М.: Институт экономических стратегий, 2010. — С. 37—61.

6. Праця в Україні: необхідність якісних змін для суспільної ефективності та гідного життя. Національна профспілкова доповідь Президенту України В. Ф. Януковичу. — К.: Видавництво Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України, 2010. — 72 с.

7. Профіль гідної праці в Україні. Під редакцією Іванкевича В. В. — Міжнародна організація праці, 2011. — 87 с.

8. Україна. Програма гідної праці для країни на 2012—2015 роки [Електронний ресурс].

Режим доступу: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@europe/@ro-geneva/@sro-budapest/documents/policy/wcms_183429.pdf

9. Електронний ресурс: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>

10. Електронний ресурс: ukrstat.gov.ua

Статтю подано до редакції 05.06.2012 р.

УДК 331.556

Ю. О. Гетьманенко, аспірант,
Донбаська державна машинобудівна академія

АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

АНОТАЦІЯ. У статті проведено дослідження тенденцій міжнародних міграційних процесів у світовій економіці як передумови формування напрямків регулюючих впливів на міжнародний ринок праці.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: міжнародна трудова міграція, мігранти, міжнародний ринок праці, оплата праці, трудовий капітал.

АННОТАЦИЯ. В статье проведено исследование тенденций международных миграционных процессов в мировой экономике как предпосылки формирования направлений регулируемых воздействий на международный рынок труда.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: международная трудовая миграция, мигранты, международный рынок труда, оплата труда, трудовой капитал.

ANNOTATION. In the article the global economy's international migration trends are researched as prerequisites for the formation of regulatory impacts areas on the international labor market.

KEY WORDS: international labor migration, migrants, international labor market, compensation (salary), employment equity.

Постановка проблеми. Міжнародна міграція робочої сили у другій половині ХХ ст. стала важливою частиною процесу інтернаціоналізації господарського життя. Трудовий капітал, як найважливіший фактор виробництва, шукає шляхи найефективнішого використання не тільки в рамках національного господарства, але й у масштабах міжнародної економіки.

Міжнародна трудова міграція є одним з найскладніших компонентів у міжнародних економічних відносинах, що пояснюється, перш за все, тим, що на відміну від товарообміну або міжнародного руху капіталу, цей процес має суб'єктивну природу.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Дослідженням зазначених процесів займаються відомі зарубіжні і українські вчені Г. Бояркін, В. Дергачев, Р. Колосова, И. Цапенко, С. Бандур, Л. Ткаченко, Н. Лукьянченко та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Крім загальних соціально-економічних (нерівномірність соціально-економічного розвитку країн, низький рівень життя) і політичних причин, основним спонукальним мотивом міграції є наявність національних відмінностей у рівнях оплати праці в рамках тотожних професійних груп.

Суттєвими економічними факторами, що визначають міграцію робочої сили, є наявність хронічного безробіття в деяких країнах, перш за все тих, що розвиваються, а також функціонування міжнародних корпорацій.

Для вироблення напрямків адекватного регулюючого впливу на міжнародний ринок праці необхідним є безперервне відстеження тенденцій розвитку міжнародних міграційних процесів.

Перш за все, слід відзначити, що темп зростання кількості мігрантів у розвинутих країнах впродовж 1990—2010 рр. перевищував темпи зростання даного показника в країнах, що розвиваються: збільшення в першій групі країн становило 45 млн чол., у другій — 13 млн чол. (рис. 1). У підсумку на розвинуті країни на початок 2011 р. припадало 60 % загальної кількості мігрантів. Якщо в 1990 р. частка мігрантів у загальній кількості населення розвинутих країн становила 7,2 %, то в 2010 р. — 10,3 %. На сьогоднішній кожен десятий житель розвинутих країн народився за межами країни проживання [5].

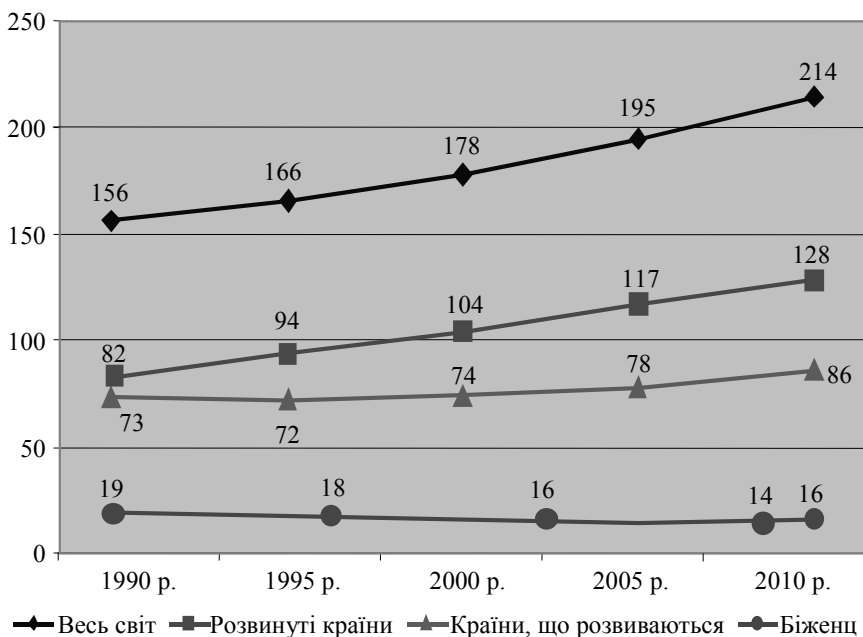

Рис. 1. Динаміка кількості міжнародних мігрантів у світі і за основними групами країн, 1990—2010 рр., млн чол.

Питома вага міжнародних мігрантів у загальній чисельності населення світу також демонструє тенденцію до зростання, збільшившись з 2,9 % в 1990 р. до 3,1 % у 2010 р. (рис. 2). Можна стверджувати, що зростання даного показника є результатом розпаду СРСР і формування відповідних міграційних потоків, оскільки протягом 1960—1990 рр. динаміка частки мігрантів у загальній чисельності населення світу мала тенденцію до зменшення показника (2,6 % у 1960-х рр., 2,2 % у 1970-х рр., 2,3 % у 1980-х рр. [5].

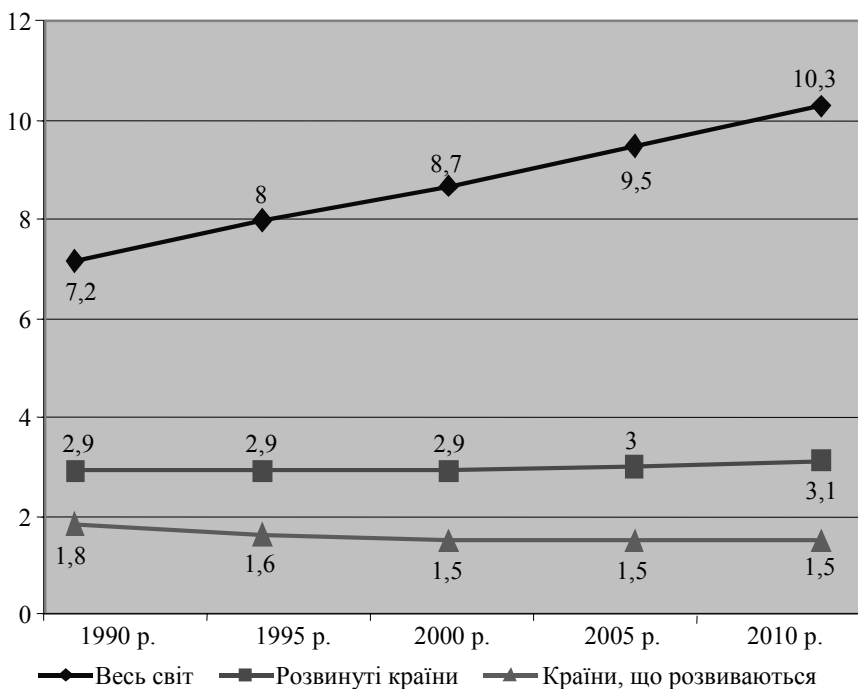

Рис. 2. Частка міжнародних мігрантів у чисельності населення світу і основних груп країн, 1990—2010 рр., %

Що стосується основних географічних регіонів світу, то в 2010 р. найбільша кількість міжнародних мігрантів була зосереджена в Європі (70 млн чол. або 32,6 % від загальної кількості міжнародних мігрантів), в Азії показники були дещо меншими (61 млн чол. і 28,7 % відповідно), як і в Північній Америці (50 млн чол. і 23,5 %) відповідно (рис. 3).

Частка осіб, що народились за кордоном, у загальній чисельності населення є вищою в Океанії, Північній Америці і Європі, а частка біженців серед міжнародних мігрантів — в Азії і Африці (17 % і 12 % відповідно проти 1 % у північній Америці та Океанії) [8].

Основна кількість мігрантів зосереджена в невеликій кількості країн (у 2000 р. — у 30-ти, у 2010 р. — у 29-ти). 20 % загальної чисельності мігрантів зосереджено в США (42,5 млн чол.), 5,7 % — у Російській Федерації (12,3 млн чол.), 5 % — у Німеччині. Протягом 2000—2010 рр. у ряді країн світу частка міжна-

родних мігрантів збільшилася більше, ніж на 1 млн чол.: у США — на 8 млн чол., Іспанії — на 4,6 млн, Італії — на 2,3 млн, Саудівській Аравії — на 2,2 млн, Великобританії — на 1,7 млн, Канаді — на 1,6 млн, Сирії — на 1,3 млн, в Йорданії і ОАЕ — на 1 млн чол.

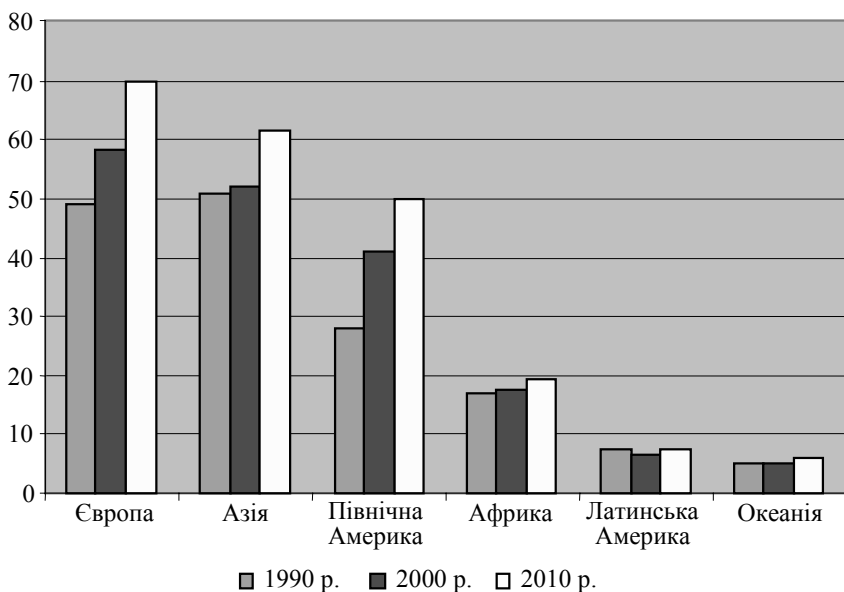

Рис. 3. Питома вага частки міжнародних мігрантів в основних регіонах світу у 1990 р., 2000 р., 2010 р., млн чол.

У ряді країн з населенням більше 20 млн частка мігрантів становить майже 25 % — Австралія, Канада, Саудівська Аравія, у США даний показник становить 13,5 %, у Російській Федерації — 8,7 % [5].

Загалом темпи приросту кількості міжнародних мігрантів у розвинутих країнах в 1900—2005 рр. були помітно вищими, ніж у країнах, що розвиваються, однак після 2005 р. співвідношення змінилось: темпи приросту кількості міжнародних мігрантів у країнах, що розвиваються (з урахуванням біженців), перевищили темпи приросту міжнародних мігрантів у розвинутих країнах (як з урахуванням біженців, так і без їх урахування), збільшившись до 2 % на рік. Якщо ж із загальної кількості міжнародних мігрантів у країнах, що розвиваються, виключити біженців, темп приросту виявиться дещо нижчим (1,6 %) (рис. 4).

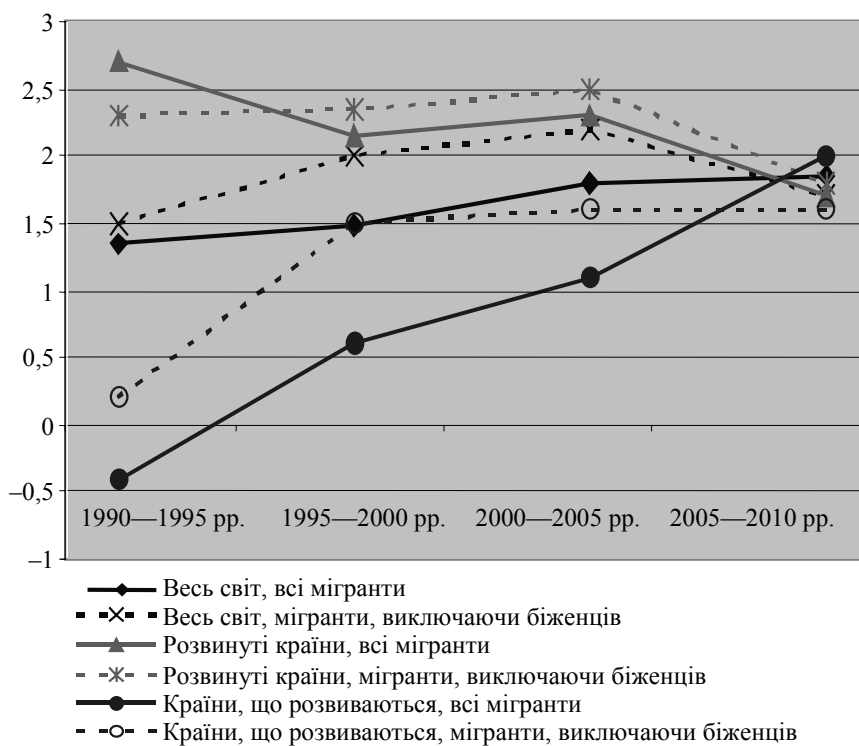

Рис. 4. Середньорічний темп приросту кількості міжнародних мігрантів у світі і двох основних групах країн, %

За середньорічними темпами приросту кількості міжнародних мігрантів протягом досліджуваного періоду лідирували такі регіони світу, як Південна Африка (7,3 %) і Південна Європа (5,2 %). У Східній Африці і Середній Азії спостерігались від'ємні значення показника (рис. 5) [8].

У статевому розрізі майже половину міжнародних мігрантів складають жінки, причому спостерігається тенденція до зростання їх питомої ваги у загальній кількості мігрантів: в 1960 р. даний показник дорівнював 47 %, у 2000 р. — 49,4 %, у 2010 р. — 49 %. При цьому в розвинутих регіонах світу питома вага мігрантів-жінок перевищує даний показник для чоловіків вже починаючи з 1990 р. (2010 р. — 51,5 %), найвагомішим є дане перевищення для країн Європи (Східна Європа — 57,3 %). Переважання частки жінок спостерігається також в Океанії, Північній і Латинській Америці (рис. 6) [7].

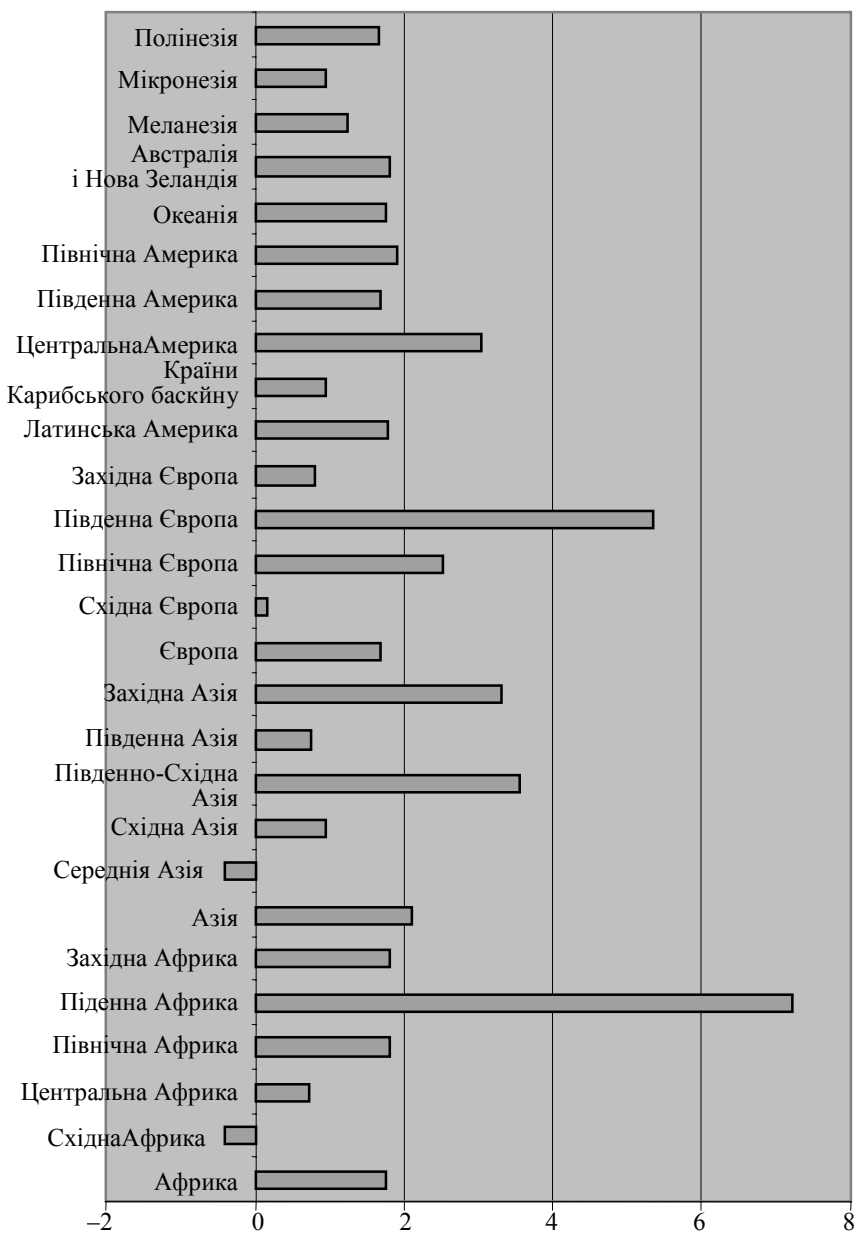

Рис. 5. Середньорічні темпи приросту кількості міжнародних мігрантів в основних регіонах світу в 2005—2011 рр., %

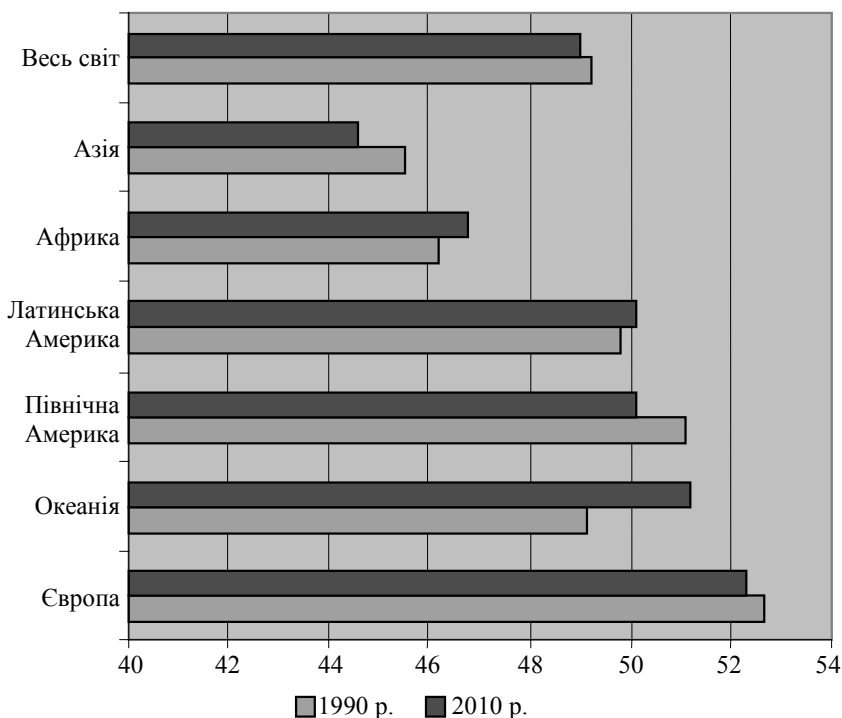

Рис. 6. Питома вага жінок у загальній чисельності міжнародних мігрантів за основними регіонами світу, 1990 р. і 2010 р., %

Жінки-мігранти є особливо незначними в державах — членах Ради співробітництва країн Перської затоки, де вони становлять менше 30 % від загальної кількості мігрантів.

Характерною особливістю процесів міжнародної міграції є більш виражені процеси старіння мігрантів, ніж населення світу загалом (частка мігрантів у віці 60 років і старше становить 17 %, тоді як для населення світу цей показник знаходиться на рівні 11 %). Найбільшою мірою процес старіння виражений серед мігрантів Латинської Америки та Океанії — 22 % осіб у віці 60 років і старше. Для Європи і Північної Америки цей показник становить 18 %, для Азії — 15 %, Африки — 6 %. Відбувається це через те, що серед міжнародних мігрантів частка мігрантів дитячого і підліткового віку нижче, ніж у цілому в населенні світу (16 % і 36 % відповідно) [6].

Висновки з проведеного дослідження. Загалом міграція робочої сили веде до вирівнювання рівнів оплати праці в різних

країнах, до зростання сукупного обсягу світового виробництва внаслідок ефективнішого використання трудових ресурсів за рахунок їх міжкраїнового перерозподілу.

Розподілення позитивного економічного ефекту, отриманого в результаті міграції, відбувається у формі зростання доходів мігрантів, переведення грошових коштів із-за кордону тощо.

Одночасно формування позитивних наслідків міграції, запобігання виникненню соціально-економічних проблем у приймаючих країнах має передбачати селективний підхід при регулюванні міграції (висування вимог щодо кваліфікації освіти, віку, кількісного і якісного квотування тощо) з боку країн-реципієнтів, оскільки неконтрольована міграція є однією з основних загроз економічній безпеці країни.

Литература

1. Бояркин Г. В. Трудовая миграция и экономический потенциал района // Человек и труд. — 2011. — С. 21—23.
2. Дергачев В. А. Геополитика. — М.: Юнити, 2010. — 452 с.
3. Ивахнюк И. В. Международная трудовая миграция. — М.: Теис, 2011. — 248 с.
4. Международные экономические отношения / Под ред. И. П. Фаминского. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Экономистъ, 2004. — 880 с.
5. Мобильность рабочей силы в ЕС // <http://ru.euronews.net>
6. Гендерная дискриминация на рынке труда // <http://demoscope.ru>
7. The US Bureau Of Labor: <http://www.bls.gov/>
8. Статистика Европейского союза (Евростат) — <http://epp.eurostat.ecs.eu.int/>

Статтю подано до редакції 24.05.2012 р.

УДК 005.91:005.093

О. І. Глущенко,
асистент (ПУЕТ)

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ПЕРСОНАЛУ В КОНТЕКСТІ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

АНОТАЦІЯ. Стаття присвячена дослідженню теоретичних і практичних аспектів формування управлінського персоналу торговельних підприємств в умовах ринкової економіки. Проведено аналіз стану проблеми, окреслено перспективи розвитку. Запропоновано